

Implementarea ERAS într-un sistem de sănătate afectat de criză: rezultatele chirurgiei colorectale laparoscopice în Liban

Michael Osseis¹, Farid Abi Habib¹, Maria AL Rachid¹, Christopher El Hadi², Jean Jul Sarrouf¹, Christian Mouawad³, Ghassan Chakhtoura¹, Roger Noun¹

¹Department of Digestive Surgery, University Medical Center Hôtel-Dieu de France, Faculty of Medicine,

Saint Joseph University of Beirut, Beirut, Lebanon

²Internal Medicine Department, Lebanese American University Medical Center; Beirut- Lebanon

³Digestive Surgery Department, Centre Hospitalier Intercommunal de Villeneuve-Saint-Georges, Greater Paris Metropolis, France

Rezumat

Introducere: Sistemul de sănătate din Liban s-a confruntat cu provocări semnificative ca urmare a crizelor politice și economice prelungite. În acest context, îngrijirea chirurgicală cost eficientă este esențială. Protocoalele Enhanced Recovery After Surgery (ERAS), adoptate pe scară largă la nivel global, s-au dovedit a îmbunătăți recuperarea postoperatorie, a reduce complicațiile și a scurta durata spitalizării. În 2023, centrul nostru terțiar a implementat protocoale ERAS pentru chirurgia colorectală.

Materiale și Metode: Acest studiu a analizat prospectiv 72 de pacienți în cazul cărora s-au practicat intervenții chirurgicale colorectale laparoscopice, elective între 2023 și 2024. Parcursul ERAS a inclus educație preoperatorie standardizată, tehnici minim invazive intraoperatorii cu optimizarea anesteziei și a hidratării intravenoase, precum și mobilizare și alimentație precoce postoperatorie asociate cu analgezie multimodală cu evitarea administrării de opioide. Rezultatele primare au fost durata spitalizării, rata complicațiilor și frecvența reinternărilor.

Rezultate: Durata mediană a spitalizării a fost de 4 zile. Ratele de respitalizare și de internare în terapie intensivă au fost scăzute, de 1,39% și, respectiv, 2,7%. Doar 16% dintre pacienți au necesitat morfină postoperator. Mobilizarea și reluarea alimentației orale precoce au fost realizate în aproape toate cazurile, cu necesar minim de transfuzie de sânge (4,17%).

Concluzie: Implementarea ERAS în chirurgia colorectală laparoscopică s-a dovedit fezabilă și a evidențiat rezultate perioperatorii promițătoare, chiar și în condițiile constrângerilor sistemului de sănătate din Liban. Având în vedere designul observațional și absența unui grup de control, nu se pot formula inferențe cauzale. Cu toate acestea, protocolul a fost asociat cu durată scurtă de spitalizare, rate scăzute de complicații și reducerea utilizării de opioide, susținând aplicabilitatea sa în contexte cu resurse limitate.

Cuvinte cheie: ERAS, chirurgie colorectală, recuperare postoperatorie, sistem de sănătate cu resurse limitate, siguranța pacientului